

**Ομιλία του Λουκά Τσούκαλη, προέδρου του ΕΛΙΑΜΕΠ,**

**στην εκδήλωση με θέμα**

***Πώς θα ανακτήσουμε τη χαμένη αξιοπιστία της χώρας;***

**Μέγαρο Μουσικής,**

**21 Μαρτίου 2013**

# Πώς θα ανακτήσουμε τη χαμένη αξιοπιστία της χώρας;

## Λουκάς Τσούκαλης

Δεν είχαμε πέσει τόσο χαμηλά για πολλά χρόνια. Ακόμη και στην περίοδο της δικτατορίας, με ένα καθεστώς άθλιο και εν πολλοίς γελοίο που μας είχε επιβληθεί από μια μικρή μειοψηφία, υπήρχε στο εξωτερικό η εικόνα μιας άλλης Ελλάδας, μιας Ελλάδας που βρισκόταν απέναντι στο καθεστώς, που διαμαρτυρόταν και αντιστεκόταν. Και σε όλους εμάς που είμασταν τότε νέοι, υπήρχε η ελπίδα και το όραμα για τη διαφορετική Ελλάδα που θα κτίζαμε μετά την πτώση της χούντας.

Όταν όμως η χώρα, άθελά της αλλά μετά από σωρεία λαθών, έγινε ο καταλύτης για το πέρασμα από τη διεθνή οικονομική κρίση στην κρίση του ευρώ, η εικόνα που κυριάρχησε στα διεθνή μέσα ενημέρωσης ήταν η εικόνα μιας χώρας χρεοκοπημένης, με πολλή κακοδιοίκηση και ακόμη περισσότερη διαφθορά. Και αυτή η εικόνα δεν άφηνε χώρο για τίποτα άλλο να φανεί προς τα έξω.

Αλλά δεν είναι αυτό το χειρότερο. Τα τελευταία χρόνια, εμείς οι ίδιοι αρχίσαμε να χάνουμε την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας, να χάνουμε την αυτοεκτίμησή μας ως Έλληνες, να χάνουμε και την ελπίδα ότι μπορούν τα πράγματα να αλλάξουν προς το καλύτερο. Με άλλα λόγια, την απογοήτευση άρχισε πλέον να διαδέχεται η απόγνωση.

Όταν ξέσπασε η κρίση, πολλοί άρχισαν πλέον να αντιλαμβάνονται ότι το βιοτικό μας επίπεδο δεν αντιστοιχούσε ούτε στην παραγωγικότητα της οικονομίας, ούτε και στην ποιότητα θεσμών και παιδείας που διαθέταμε. Αυτήν την έλλειψη αντιστοιχίας την υποψιάζονταν ήδη μερικοί από πριν. Λιγότεροι το λέγαμε φωναχτά. Αλλά ποιος κάθεται να ακούσει τα δυσάρεστα σε εποχές μεγάλης ευφορίας; Ο πλούτος κλείνει συχνά τα αυτιά και τα μάτια.

Είχαμε φτιάξει και εμείς τη δική μας φούσκα που έσκασε όταν ήρθε η διεθνής κρίση, αν και ήταν καταδικασμένη να σκάσει αργά ή γρήγορα. Και όταν έγινε αυτό, κληθήκαμε να προχωρήσουμε σε μια επώδυνη προσαρμογή, που ήταν όμως και πολύ βίαιη γιατί οι ξένοι δανειστές μας δεν ήταν διατεθειμένοι να μας δώσουν πολύ χρόνο, είτε λόγω τιμωρητικής διάθεσης στην αρχή, είτε λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης στην αρχή και στη συνέχεια, είτε και λόγω ιδεολογικής αγκύλωσης.

Η προσαρμογή αυτή συνεχίζει να γίνεται κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες. Έχουμε αδύναμους θεσμούς, ένα απονομιμοποιημένο σύστημα εξουσίας στο οποίο συμμετέχουν πολιτικοί και κόμματα που κυβερνούσαν για χρόνια, τα μέσα ενημέρωσης και αρκετοί άλλοι με θεσμική ή όχι ιδιότητα, έχουμε και μια κοινωνία που σπάει σιγά σιγά σε κομμάτια και στην οποία δεν είναι λίγοι αυτοί που πιστεύουν ότι για όλα τα κακά που μας βρήκαν φταίνε κάποιοι άλλοι, διάφοροι Ευρωπαίοι, Γερμανοί ειδικότερα, ή και εξωγήινοι. Με τέτοιες συνθήκες και με ένα σοβαρό έλλειμμα συλλογικής αυτογνωσίας, κάνουν πάρτυ οι δημαγωγοί.

Τα τελευταία χρόνια, αναγκαστήκαμε να επιλέξουμε ανάμεσα σε ανθρώπους που δεν εμπιστευόμασταν λόγω των δικών τους πεπραγμένων στο πρόσφατο ή λιγότερο πρόσφατο παρελθόν, αλλά που ελπίζαμε ότι θα μπορούσαν ίσως να σώσουν τα πιο βασικά σε μια εποχή που η χώρα κινδυνεύει να καταρρεύσει, και τους άλλους που υπόσχονται εύκολες αλλά εξωπραγματικές λύσεις, έτοιμοι να προσφέρουν αποδιοπομπαίους τράγους εις βάρος των οποίων μπορούν να εκτονωθούν οι υπόλοιποι.

Η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη και δεν αντιμετωπίζεται πλέον με ημίμετρα. Εδώ που βρισκόμαστε, η Ελλάδα χρειάζεται μια ειρηνική επανάσταση, τίποτε λιγότερο. Και αυτή η ειρηνική επανάσταση πρέπει να ξεκινήσει με τη θεσμική ανασυγκρότηση. Η συνταγματική αναθεώρηση προσφέρει σήμερα μια μεγάλη ευκαιρία.

Όπως γνωρίζουμε όλοι, τα ικανά άτομα δεν λείπουν στη χώρα, είναι οι θεσμοί και οι δομές που πάσχουν. Και τα παραδείγματα μπορούν να είναι πολλά. Θα σταθώ σε παραδείγματα από δύο πολύ διαφορετικούς χώρους με τους οποίους εγώ τουλάχιστον έχω κάπως μεγαλύτερη εξοικείωση: την ευρωπαϊκή πολιτική και τα πανεπιστήμια.

Η οργανική σχέση της Ελλάδας με την ευρωπαϊκή ενοποίηση πάει πίσω περισσότερο από μισό αιώνα. Είχαμε πολλές και σημαντικές διπλωματικές επιτυχίες όλα αυτά τα χρόνια που θα τις ζήλευαν αρκετοί από τους ευρωπαίους εταίρους μας. Αυτές όμως οι επιτυχίες ήταν κυρίως υπόθεση ολίγων. Αυτό που έλειπε πάντα ήταν η συνέχεια: αδύναμες δομές, εσωστρέφεια της δημόσιας διοίκησης και της πλειοψηφίας του πολιτικού κόσμου, συντεχνιακές συμπεριφορές, αντίσταση στην όποια αλλαγή. Και έτσι βρεθήκαμε αρκετές φορές στη θέση του προβληματικού εταίρου εντός της ΕΕ.

Αλλά ας πάρουμε και το παράδειγμα των πανεπιστημίων. Όλοι γνωρίζουμε και υπερηφανευόμαστε για αυτό ότι η Ελλάδα διαθέτει μεγάλο αριθμό εξαιρετικά ικανών επιστημόνων με διεθνή αναγνώριση. Επιστήμονες έχουμε πολλούς, αρκετούς πλέον και εντός συνόρων, αλλά πανεπιστήμια μάλλον δεν έχουμε, ή τουλάχιστον δεν έχουμε πανεπιστήμια που να αντιστοιχούν στην ποιότητα του προσωπικού που διαθέτει η χώρα. Και το Υπουργείο Παιδείας συνεχίζει να νομοθετεί ακόμη και για τις λεπτομέρειες.

Τι άλλο μπορεί να συνεπάγεται μια ειρηνική επανάσταση στη σημερινή Ελλάδα; Σίγουρα, να κτίσουμε νέες, γερές βάσεις για να στηρίξουν την κοινωνική συνοχή που είναι τόσο απαραίτητη στις δύσκολες εποχές που περνάει η χώρα. Να ξαναβρούμε έναν κώδικα επικοινωνίας με τη νέα γενιά που αισθάνεται αποκλεισμένη από το σύστημα που φτιάξαμε εμείς οι παλαιότεροι. Το χάσμα γενεών είναι επικίνδυνα μεγάλο στη χώρα μας σήμερα. Να συνδέσουμε επίσης την αξιοκρατία με την κοινωνική αλληλεγγύη, την εξωστρέφεια με την εμπιστοσύνη στις δικές μας δυνάμεις.

Και όλα αυτά πρέπει να γίνουν στο όνομα ενός υγιούς, έλλογου πατριωτισμού, όχι αυτού του κάλπικου στον οποίο προσφεύγουν ως καταφύγιο λογής λογής απατεώνες, αλλά και όσοι μισούν τη δημοκρατία και τη διαφορετική άποψη. Όλους αυτούς τους ακούμε καθημερινά: κάνουν πολύ θόρυβο, και απειλούν.

Αυτή η ειρηνική επανάσταση είναι το μεγάλο στοίχημα που έχουμε μπροστά μας. Και επειδή μιλάμε συνεχώς για διαπραγματεύσεις στα κανάλια και τα καφενεία ανά την επικράτεια, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι η πιο κρίσιμη διαπραγμάτευση που έχουμε να κάνουμε δεν είναι με τους ξένους, εταίρους, δανειστές, φίλους και αντιπάλους. Είναι η διαπραγμάτευση που οφείλουμε να κάνουμε μεταξύ μας, αναζητώντας μια ευρύτερη συναίνεση πάνω σε ένα δικό μας σχέδιο, όραμα αν προτιμάτε, που θα βοηθήσει να βγάλουμε τη χώρα από την κρίση. Όταν θα έχουμε ένα τέτοιο σχέδιο και την απαραίτητη συναίνεση που θα το στηρίζει, θα έχουμε ανακτήσει και τη χαμένη αξιοπιστία της χώρας. Όχι πριν.